

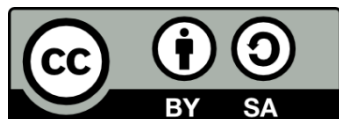

Διδακτική της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Ενότητα 10: Σχεδιασμός και Οργάνωση ενός Προγράμματος
Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης III

Πολυξένη Ράγκου

Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σχεδιασμός και Οργάνωση ενός Προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης III

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα ενότητας

1. Διδακτικές στρατηγικές
 - i. Η μέθοδος project.
 - ii. Επίλυση προβλήματος.
 - iii. Παιχνίδια ρόλων.
 - iv. Καταιγισμός ιδεών.
 - v. Χαρτογράφηση εννοιών.

Σκοποί ενότητας

- Γνωριμία και εξοικείωση των εκπαιδευόμενων με τις διδακτικές στρατηγικές που χρησιμοποιούνται στην υλοποίηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Διδακτικές στρατηγικές

Εισαγωγή (1/4)

- Το περιεχόμενο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΠΕ) δεν περιορίζεται μόνο στις γνωστικές πτυχές του αντικειμένου της, δηλ. στην απόκτηση ενός συνόλου γνώσεων που θα οδηγήσει σε ένα περιβαλλοντικό αλφαριθμητισμό.

Εισαγωγή (2/4)

- Πολύ σημαντική διάσταση στην ΠΕ είναι οι αξίες και οι ιδεολογίες που συνδέονται με τις περιβαλλοντικές καταστάσεις και που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, η καλλιέργεια περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης με στόχο την υιοθέτηση στάσης και συμπεριφοράς ευνοϊκής για το περιβάλλον και τέλος η ανάπτυξη της διάθεσης για υπεύθυνη δράση στον τομέα του περιβάλλοντος.

Εισαγωγή (3/4)

- Επίσης τα περιβαλλοντικά θέματα αντιμετωπίζονται σε διαφορετικά επίπεδα ανάλυσης, τοπικό, περιφερειακό, εθνικό, παγκόσμιο.
- Τέλος, το άτομο υπεισέρχεται είτε ως μονάδα είτε ως κοινότητα και συλλογικότητα.
- Επομένως ο πλουραλισμός των στόχων της ΠΕ, η ενσωμάτωση των διαφορετικών διαστάσεων του περιβάλλοντος και τα διαφορετικά επίπεδα ανάλυσης του αντικειμένου της, παραπέμπουν και σε έναν πλουραλισμό διδακτικών (συν.)

Εισαγωγή (4/4)

- (συν.) στρατηγικών και στην υιοθέτηση διαφορετικών μεθόδων προσέγγισης κατά την εκπαιδευτική διαδικασία.
- Για την προσέγγιση των στόχων που έθεσε η ομάδα και για την υλοποίηση των δράσεων σε ένα πρόγραμμα ΠΕ, ο εκπαιδευτικός έχει στη διάθεσή του ένα οπλοστάσιο διδακτικών στρατηγικών που ανταποκρίνονται στην καινοτόμο φύση της ΠΕ και στην παιδαγωγική προβληματική της.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η μέθοδος project

Η μέθοδος project (1/2)

- Είναι μια ενεργητική μέθοδος μάθησης.
- Προϋποθέτει ανάληψη πρωτοβουλιών από τη μεριά του εκπαιδευόμενου, ενεργό εμπλοκή στο σχεδιασμό και τη δράση, λαμβάνει υπόψη τα βιώματα και τις ανάγκες των εκπαιδευομένων.

Η μέθοδος project (2/2)

- Οι εκπαιδευόμενοι ενθαρρύνονται να εφαρμόσουν τις δεξιότητές τους αλλά και να αποκτήσουν δεξιότητες που έχουν να κάνουν με τρόπους εργασίας και μεθόδους έρευνας και ανάλυσης ενός θέματος.
- Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι καθοδηγητικός, δημιουργεί περιβάλλον εμπιστοσύνης και συνεργατικότητας μεταξύ των μελών, συνεγείρει όπου χρειάζεται και κατευνάζει τις εντάσεις εάν εμφανιστούν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Επίλυση προβλήματος

Επίλυση προβλήματος (1/4)

- Σκοπός της μεθόδου επίλυσης προβλημάτων (Problem-solving approach) είναι να αναπτύξουν οι εκπαιδευόμενοι ικανότητες μελέτης, ανάλυσης και επίλυσης ενός προβλήματος.
- Επιδιώκεται ο εκπαιδευόμενος να αναπτύξει δεξιότητες διερεύνησης και διάγνωσης μιας προβληματικής κατάστασης, ικανότητα να διαμορφώσει ένα σύνολο κριτηρίων για την αξιολόγηση αποφάσεων, επιλογών (συν.)

Επίλυση προβλήματος (2/4)

- (συν.) και λύσεων, να εξοικειωθεί με μηχανισμούς λήψης απόφασης, να σχεδιάσει και να υλοποιήσει δράσεις για την αντιμετώπιση του προβλήματος κλπ.
- Ανήκει στις γενικές στρατηγικές πλαίσιο, όπως η μέθοδος project με την οποία παρουσιάζει πολλές μεθοδολογικές ομοιότητες.

Επίλυση προβλήματος (3/4)

Τα στάδια που ακολουθούνται για την επίλυση ενός προβλήματος είναι τα εξής :

- Αναγνώριση και οριοθέτηση του προβλήματος.
- Ανάλυση του προβλήματος (καθορισμός παραμέτρων, στόχων, εργαλείων διερεύνησης, δράσης, επέμβασης).

Επίλυση προβλήματος (4/4)

Τα στάδια που ακολουθούνται για την επίλυση ενός προβλήματος είναι τα εξής :

- Αναζήτηση εναλλακτικών λύσεων.
- Αξιολόγηση των εναλλακτικών λύσεων.
- Επιλογή της πλέον κατάλληλης λύσης και σχεδιασμός δράσης για την εφαρμογή της.
- Υλοποίηση της δράσης.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Παιχνίδια ρόλων

Παιχνίδια ρόλων (1/7)

- Πρόκειται για δραστηριότητες προσομοίωσης όπου οι εκπαιδευόμενοι αναπαριστούν, «δραματοποιούν» μια σύνθετη κατάσταση, υποδυόμενοι ρόλους κοινωνικών ομάδων (φορείς, τοπική αυτοδιοίκηση, περιβαλλοντικές οργανώσεις, κάτοικοι κλπ) που εμπλέκονται με τον ένα ή άλλο τρόπο στο πρόβλημα (αίτιοι του προβλήματος, διαχειριστές αυτού, διαμαρτυρόμενοι για την κατάσταση, άτομα που θίγονται συμφέροντά τους κλπ).

Παιχνίδια ρόλων (2/7)

- Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε παιχνίδια ρόλων που ήδη υπάρχουν ή να κατασκευάσουμε ένα παιχνίδι ρόλων από την αρχή.
- Κατά τη διάρκεια της δραματοποίησης, οι εκπαιδευόμενοι, μέσα από πολύ ζωντανές συζητήσεις, που συχνά αναπτύσσουν μια ενδιαφέρουσα δυναμική, αναλύουν και αξιολογούν κριτήρια βάσει των οποίων πάρθηκαν αποφάσεις και έγιναν επιλογές, διασαφηνίζουν τις αξίες των ομάδων που υποδύονται, αξιολογούν επιπτώσεις κλπ.

Παιχνίδια ρόλων (3/7)

- Όσο πιο πλούσιοι είναι οι ρόλοι σε στοιχεία και γεγονότα, τόσο καλύτερα οι εκπαιδευόμενοι θα εμβαθύνουν σε έννοιες και ιδέες, θα προσεγγίσουν την πολυπλοκότητα της περιβαλλοντικής πραγματικότητας, τη δυσκολία εξεύρεσης λύσεων, τις αντιστάσεις των διαφόρων ομάδων στην αποδοχή λύσεων κλπ.
- Οι προσομοιώσεις είναι τεχνικές που κινητοποιούν τις δυνατότητες ανάπτυξης επιχειρημάτων, στήριξης των απόψεων, αντίκρουσης γνώμων, άσκησης τεκμηριωμένης κριτικής, αναπτύσσουν τις δεξιότητες λήψης απόφασης και απαιτούν ευελιξία στον τρόπο αντίδρασης και αντιμετώπισης του συνομιλητή.

Παιχνίδια ρόλων (4/7)

Η πορεία που ακολουθείται για την υλοποίηση ενός παιχνιδιού ρόλων είναι σε γενικές γραμμές η εξής :

- Επιλογή ενός θέματος (συνήθως από άρθρο, εφημερίδα, περιοδικό).
- Ανάλυσή και ταυτοποίηση των παραγόντων που εμπλέκονται στην ανάδειξη των όρων της συζήτησης-σύγκρουσης (καθορισμός ρόλων και επιχειρημάτων). Οι εκπαιδευόμενοι με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού-συντονιστή εντοπίζουν τις κοινωνικές ομάδες που (συν.) .

Παιχνίδια ρόλων (5/7)

(συν.) εμπλέκονται. Αφού εντοπιστούν οι εμπλεκόμενοι παράγοντες, σκιαγραφούνται οι ρόλοι τους με αρκετά σχηματικό τρόπο. Καταλήγουμε σε «χαρακτήρες» στερεότυπα, κάτι που δεν είναι χωρίς μειονεκτήματα. Είναι η φάση που δίνει την ευκαιρία να προβληματιστούν οι εκπαιδευόμενοι γύρω από στάσεις και συμπεριφορές, άμεσες ή έμμεσες αναφορές στις περιβαλλοντικές αξίες και επομένως να οδηγηθούν σε μια διαδικασία (συν.)

Παιχνίδια ρόλων (6/7)

(συν.) αποσαφήνισης των αξιών και του κώδικα συμπεριφοράς του ατόμου.

- Διαμόρφωση σεναρίου.
- Συζήτηση για τη διαμόρφωση των όρων του παιχνιδιού.
- Συγκρότηση ομάδων και επεξεργασία των ρόλων.
- Εκτέλεση του παιχνιδιού.
- Συζήτηση και Σύνθεση.
- Αξιοποίηση των συμπερασμάτων.

Παιχνίδια ρόλων (7/7)

- Κατά τη διάρκεια της συζήτησης, ο ρόλος του εκπαιδευτικού-συντονιστή είναι σημαντικός : χωρίς να προσανατολίζει τη συζήτηση με αυταρχικό τρόπο, χωρίς να κάνει κρίσεις και να επηρεάζει, διευκολύνει την έκφραση των διαφορετικών απόψεων και ενθαρρύνει το σεβασμό στις απόψεις των άλλων.
- Παραλλαγές αυτής της διδακτικής στρατηγικής συναντάμε στη βιβλιογραφία με διάφορες ονομασίες όπως «Δίλημμα» και «Συζήτηση».

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Καταιγισμός ιδεών

Καταιγισμός ιδεών (1/2)

- Πρόκειται για μια διδακτική τεχνική που έχει στόχο να καταγράψει τις απόψεις και τις ιδέες των εκπαιδευομένων που θα εκφραστούν αυθόρμητα και ελεύθερα, σχετικά με ένα θέμα.
- Είναι μια τεχνική που χρησιμοποιείται συχνά και σε διαδικασίες αξιολόγησης για να διαπιστωθούν οι γνώσεις και οι απόψεις πάνω σε ένα θέμα, πριν ξεκινήσει η εκπαιδευτική διαδικασία.

Καταιγισμός ιδεών (2/2)

- Μέσα από μια ερώτηση του τύπου «Τι σας έρχεται στο νου όταν ακούτε» και γίνεται αναφορά στο θέμα ή την έννοια που θέλουμε να εξετάσουμε, έχουμε σε σύντομο χρονικό διάστημα που ορίζει ο εκπαιδευτικός, καταγραφή των απόψεων και των ιδεών των εκπαιδευομένων. Οι τελευταίοι αντιδρούν αυθόρμητα και γρήγορα.
- Συχνά οι απαντήσεις είναι πολύ αποκαλυπτικές για τις πρότερες ιδέες (παρανοήσεις, διαστρεβλώσεις ή και σωστές κρίσεις) που έχει κάποιος σχετικά με ένα θέμα. Οι απαντήσεις σχολιάζονται, αξιολογούνται, ταξινομούνται και δίνουν αφορμές για μια ουσιαστική συζήτηση και εμβάθυνση στο θέμα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Χαρτογράφηση εννοιών

Χαρτογράφηση εννοιών (1/7)

- Ο χάρτης εννοιών (concept map) είναι ένα σχηματικό διάγραμμα που προσδιορίζει σχέσεις αιτιότητας και αλληλεπιδράσεις μεταξύ των βασικών εννοιών ενός γνωστικού τομέα, με τη μορφή προτάσεων.
- Η τοποθέτηση των εννοιών στο χάρτη είναι ιεραρχική.
- Οι γενικές και περιεκτικές έννοιες στην κορυφή του χάρτη και προοδευτικά οι λιγότερο γενικές και πιο ειδικές έννοιες στο κατώτερο μέρος του χάρτη.

Χαρτογράφηση εννοιών (2/7)

- Ο χάρτης εννοιών επιτρέπει την αναπαράσταση, με σχηματικό τρόπο, των σχέσεων μεταξύ των εννοιών. Έτσι είναι αποκαλυπτικός για τον τρόπο που ο εκπαιδευόμενος έχει κατανοήσει μια έννοια, για τα κενά, τις παρανοήσεις, για τη δυσκολία να αποκαταστήσει σχέσεις μεταξύ εννοιών κλπ.
- Η διαπίστωση και η αξιολόγηση αυτών των δυσκολιών μπορεί να αποτελέσει σημαντικό εργαλείο στα χέρια του εκπαιδευτικού για καλύτερη και αποτελεσματικότερη διδασκαλία.

Χαρτογράφηση εννοιών (3/7)

Συνοπτικά η πορεία δόμησης ενός χάρτη εννοιών ακολουθεί τα παρακάτω στάδια :

- Επιλογή του θέματος που θα χαρτογραφηθεί.
- Προσδιορισμός των εννοιών που σχετίζονται με το θέμα (συνήθως 10-20 έννοιες).
- Δημιουργία λίστας των εννοιών ξεκινώντας από την πιο γενική και προχωρώντας στις πιο ειδικές.

Χαρτογράφηση εννοιών (4/7)

- Ιεραρχική κατάταξη των εννοιών ξεκινώντας στην κορυφή του χάρτη με τη γενικότερη και πιο περιεκτική που θεωρείται η κεντρική έννοια.
- Επιλογή των αμέσως λιγότερων γενικών εννοιών και τοποθέτησή τους κάτω από την κεντρική έννοια. Σχηματίζεται έτσι το πρώτο ιεραρχικό επίπεδο.

Χαρτογράφηση εννοιών (5/7)

- Συνέχιση της διαδικασίας μέχρι να τοποθετηθούν και οι ειδικότερες έννοιες.
- Σύνδεση των εννοιών ανά δύο με γραμμές. Πάνω σε κάθε γραμμή γράφονται απλές, σύντομες, συνδετικές λέξεις που σχηματίζουν προτάσεις με νόημα, που με τη σειρά τους προσδιορίζουν τη σχέση μεταξύ των εννοιών. Προκύπτει έτσι μια κάθετη οργάνωση των εννοιών, από την περιεκτικότερη (συν.)

Χαρτογράφηση εννοιών (6/7)

- (συν.) και γενικότερη έννοια στις ειδικότερες και πλέον συγκεκριμένες.
- Αναζήτηση συνδέσεων μεταξύ εννοιών και υποεννοιών που βρίσκονται σε διαφορετικά ιεραρχικά επίπεδα οργάνωσης (σύνθετες συνδέσεις).

Χαρτογράφηση εννοιών (7/7)

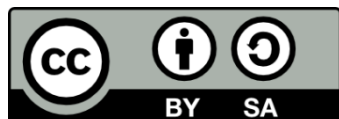
- Η χρήση της τεχνικής της χαρτογράφησης εννοιών για τη μελέτη πολύπλοκων θεμάτων, όπως τα περιβαλλοντικά προβλήματα, αποδεικνύεται ένα αποτελεσματικό εργαλείο για να αναδειχθούν και να διασαφηνιστούν σύνθετες αιτιώδεις σχέσεις, να διασαφηνιστούν έννοιες, να διαχωριστεί η ασήμαντη από την ουσιώδη πληροφορία.

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Παπανικολάου Αναστάσιος
Θεσσαλονίκη, 30/ 6/ 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πολυξένη Ράγκου.
«Διδακτική της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Σχεδιασμός και Οργάνωση
ενός Προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης III». Έκδοση: 1.0.
Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS439/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

